

GEFAD/GUJGEF 41(1): 441-475(2021)

Farklı Eğitim Kademelerindeki Öğretmenlerin Görev ve Sorumluluklarına İlişkin Algıları*

Perceptions of Teachers at Different Education Levels Regarding Their Duties and Responsibilities

Vicdan ALTINOK¹

¹Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi A.B.D. valtınok@gazi.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 01.02.2021

Yayıma Kabul Tarihi: 13.03.2021

ÖZ

Bu araştırma, farklı kademelerde (anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise) görev yapan öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının neler olması gerektiğine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğretmenler, bize kim olduğumuzu öğreten, bizi biz yapan değerleri ortaya çıkaran bir rehberdir. Birçok öğretmen yasalarca belirlenmiş görev ve sorumlulukları zorunluluk olduğunu bilmeksizin yerine getirmek amacıyla mesleklerine başlamaktadır. Bu çalışma öğretmenlerin okulla özdeşleşebilme ve mesleklerine yönelik olumlu duygular besleme konusunda sıkıntılar yaşamamalarını, onların mesleklerine bağlanmalarını ve olumlu duygular geliştirmesini sağlayacak politikaların oluşturulmasına katkıda bulunması açısından önemlidir. Evrene ilişkin örneklem, basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örneklem 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Adana, Ankara, Iğdır, Van, Bursa illerindeki anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lisedeki 25 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) çalışması modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerden bilgi alabilmek için araştırma amacı çerçevesinde yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Araştırmada öğretmenlerin kendilerini en çok sorumlu hissettikleri görevler arasında “nöbet görevi” ve “idarenin verdiği görevler” olduğunu belirterek bu görevlere ait kaygı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki performanslarını olumsuz etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, Görev, Sorumluluk, Algı

ABSTRACT

Teachers are a guide who teach us who we are and reveal the values that make us who we are. Many teachers start their professions in order to fulfill their duties and responsibilities determined by laws without knowing that they are obligatory. In this context, this study was

* **Alıntılama:** Altınok, V.(2021). Farklı eğitim kademelerindeki öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin algıları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), 441-475.

conducted to determine the perceptions of teachers working at different levels (kindergarten, primary school, middle school and high school) regarding what their duties and responsibilities should actually be. This study is important in terms of contributing to the creation of policies that will ensure that teachers do not have difficulties in identifying with the school and nurturing positive emotions about their profession, that they become attached to their professions and develop positive emotions. The sample for the population was determined using the simple random sampling method. The sample consists of 25 teachers in kindergarten, primary school, secondary school and high school in Adana, Ankara, Iğdır, Van, Bursa provinces in the 2019-2020 academic year. The study was carried out in a phenomenology study model, one of the qualitative research methods. A semi-structured interview form was created for the purpose of the research in order to get information from the teachers who make up the study group. In the study, teachers stated that "keep watch" and "duties assigned by the administration" were among the tasks felt most responsible for and stated that they mostly experienced anxiety about these tasks. This situation revealed that it negatively affects the performance of teachers in the education and training process.

Keywords: Teacher, Duties, Responsibilities, Regarding

GİRİŞ

Küresel bilgi toplumunda, uluslararası standartlarda en iyi okulları kurup iyi yetişmiş, bilgili, becerikli öğretmenlerle yeni nesilleri yetiştirerek bireysel, toplumsal, ekonomik ve kültürel gücü kullanarak çağı yakalamış bir toplum oluşturulabilir. Okulun temel unsuru öğretmendir. MEB Kanununun 43. Maddesinde, öğretmenlik mesleği, eğitim-öğretim süreci ve bu sürece ilişkin yönetim görevlerini yerine getiren özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmaktadır. Yapılan çalışmalara göre yüz yıl önce mesleklerin sadece yüzde beşi özel bilgi ve beceri gerektirirken bugün mesleklerin yüzde 70 kadarı "uzmanlık bilgisi gerektiren iş" olarak ifade edilmektedir (Darling-Hammond, 2005). Bir okulun niteliği ve başarısı öğretmenlerinin liyakatı kadardır. Bilgi çağı, tüm kurum ve mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğini de değişime zorlayarak yeni bir profil oluşturmaya yöneltmektedir. Eğitim, gerçekten bu işi hakkı ile yapabilecek donanıma sahip olarak yetişmiş bir kişi olmayı gerektirdiği için herkesin yapabileceği bir iş değildir. Süreçte okullar ebeveynlerin görev ve sorumluluklarını da üstlenerek her toplumda öğrencilerin gelişimini, öğrenmesini, kendini ifade etmesini, güvenli ve olumlu ortamlar oluşturan, öğretmenlerin de bilgi, beceri, sevgi ve erdemin örneği olmalıdırlar (Özcan, 2011). Bu anlamda öğretmenlik, özel bir eğitim gerektiren, bu

mesleği seven, kendine özgü ve fedakârlık isteyen bir iştir (Darling-Hammond, 2006). Kısaca öğretmen, öğrencilerin bireysel yeteneklerini geliştirmelerini, kendilerini topluma ve devlete faydalı birer birey olarak yetiştirmelerini sağlayan, okulların başarı ve başarısızlıklarını belirleyen en önemli güçtür.

Günümüzde ülkelerin, çağın getirdiği değişim ve gelişimle birlikte, nitelikli insan gücüne olan ihtiyacı her geçen gün artırmaktadır. Toplumlarda insan kaynağının eğitilmesi ve toplum ihtiyacını karşılayacak nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde en önemli sorumluluk öğretmenlere düşmektedir (Türkoğlu, 2011). İçinde bulunduğumuz süreçte yaşanan gelişmeler eğitim üzerinde etkilerini göstermesi ile öğretmenlere ait görevler yeniden tanımlanmaktadır. Öğretmenlerin görevleri sadece bilgi vermek değil, öğrenciye rehberlik yaparak, öğrencinin bilgiye nasıl ulaşacağını ve öğrenmeyi öğrenmelerini sağlamak olarak belirtilmektedir (Akkoyunlu, 1998). Öğretmenlerin sahip olması gereken rolleri ve sorumlulukları değişen zaman ve şartlara göre farklılık gösterebilir. Kısaca öğretmen, sürekli değişen koşullara uyum sağlayan çok yönlü bir kişi olmalıdır (Caprara ve vd., 2006).

Öğretmenlik bir toplum için en önemli mesleklerden biridir. Çünkü öğrencilerin yetiştirilme biçimleri o milletin geleceğini şekillenir. Çalışanların mesleki davranışlarını, mesleğe yönelik bağlılıklarını ve mesleki başarılarını yakından ilgilendiren en önemli unsur, kendi meslekleriyle ilgili düşünceleridir. Bu sebeple öğretmenlerin kendilerini, mesleklerini, mesleklerine yönelik toplumsal algıyı nasıl değerlendirdikleri, öğretmenlik mesleğinin toplum tarafından nasıl görüldüğü de dikkate alınması gereken bir faktördür. Öğretmenlik mesleğine yönelik olarak öğretmeni pek çok değişkenle birlikte ele alan çalışmaların çoğunlukla sendikalar tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (TEDMEM, 2014).

Bazı Avrupa ülkelerindeki öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına dair Avrupa Eğitim Bilgi Ağı'nın (EURYDICE) hazırladığı raporda Fransa'da öğretmenlerden, sınıfa danışmanlık yapma, gerektiğinde meslektaşlarını yerini alma veya genç meslektaşlarını destekleme gibi çeşitli görevlerin gönüllülük esasına göre yerine getirilmekte ve çok daha resmî bir yapıya oturtulması gerekmektedir. Lüksemburg'da okul saatleri dışında

danışmanlık ve öğretmen adaylarına destek görevleri ilkokulda yerine getirilmelidir. Derse gelmeyen meslektaşlarının yerini alma ve öğretmen adayları ve yeni öğretmenlere destek verme görevleri ise orta öğretim düzeyinde isteğe bağlı olarak öğretmenlerin uygun olduğu zamanda bu görevler yerine getirilmesi sağlanmalıdır. Finlandiya’da öğretmenler, okul saatleri dışında danışmanlık, yeni öğretmenlere destek vermek ve derse gelmeyen meslektaşlarının yerine derse girmektedirler. Bunlar için de ücretlendirilme yapılmaktadır. Öğretmenlerin yerine getirmek zorunda olduğu haftalık öğretim uygulamaları ve öteki görevleri içinde yer alan öğretimi planlama, konu grupları, okul ve aile arasındaki işbirliği ile ilgili görevler ve okulun işlevlerine ilişkin konularda haftada üç saat bir araya gelmeleri beklenmektedir şeklinde belirtilmiştir (Delhaxhe, 2008). Victoria Eyalet Hükümetinin hazırladığı öğretim hizmetlerine ait görev ve sorumluluklara ait insan kaynakları rehberinde lider öğretmen öğrenme uzmanları ve sınıf öğretmenlerinin, bir okul veya okul grubundaki öğretim iş gücünün becerisini, bilgisini ve performansını geliştirmek ve bir okulun müfredat programını iyileştirmek, modelleme, işbirliği ve koçluk yoluyla koordinasyon ve profesyonel destek vermekten sorumlu olduğu belirtilmiştir (VSG, 2017).

Avrupa ülkelerinde, öğretmenlerin, “yeni öğretmenlere destek vermek” ve “derse gelmeyen meslektaşlarının yerine derse girmek” en yaygın olan görev unsurları olduğu görülmektedir. Birçok ülkede, öğretmenlerin, bazı görevleri yerine getirirken diğer öğretmenlerle birlikte ekip çalışmasında bulunması beklenmektedir. Bu ekip çalışmaları arasında, okul planı ve izlencesini oluşturmak, çapraz izlenceli etkinlikleri uygulamak, okul ve öğrenci değerlendirilmesine katkıda bulunmak sayılabilir.

Ülkemizde, Türk Millî Eğitimin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak öğretmenler, görev ve sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdürler. Eğitim kurumlarının amaçları doğrultusunda öğrencileri eğitmek öğretmenin temel görevidir. Öğretmenler demokratik, laik, bilimsellik ve planlılık çerçevesi içinde görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri gerektiği yasa maddeleri ile ortaya konmuştur (İKY, mad. 11-12-13-14). Öğretmenler, görevlendirildikleri sınıfın veya şubenin derslerini, program çerçevesinde planlamak, okutmak, gerekli uygulama ve deneyleri yapmak,

ders dışında da okulun eğitim-öğretim ve yönetim işlerine aktif olarak bir şekilde katılmak ve kanun, yönetmelik ve emirlerde belirtilen görevleri yerine getirmekle sorumludurlar (İKY-mad.64). Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi ve İlköğretim (madde-64-71) ve Ortaöğretim (madde-86) Yönetmeliği çerçevesinde öğretmenlerin görevleri (MEB; 2017): Kendilerine verilen dersleri okutmak, derslerle ilgili uygulama ve deneyleri yapmak, serbest çalışma saatlerinde öğrencileri izlemek, okulun eğitim öğretim ve yönetim işlerine katılmak, kanunda ve yönetmelikte belirtilen ödevleri yapmak, öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenmek, okulda nöbet tutmak, mesleki çalışmalar yapma, toplantılara katılma ve kurul görevlerini yerine getirme, öğrenci davranışlarını değerlendirme kurulu ve disiplin kurulu üyeliği görevi, okul öncesi eğitim kurumlarında ücret tespit komisyonuna katılım görevi, okul aile birliği üyeliği görevi, sınav görevlerini yerine getirme sorumluluğu, ek görev alma sorumluluğudur.”

Sorumlulukları ise, “Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmek, hayata ve üst öğrenime hazırlamak. Öğrencilere, Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’na ve demokrasinin ilkelerini, insan hakları ve uluslararası sözleşmeler doğrultusunda haklarını kullanmayı, başkalarının haklarına saygılı olmayı, görevini yapan ve sorumluluk alan birey olma bilincini oluşturmak. Öğrencilerin, sosyal, kültürel, eğitsel, bilimsel, sportif ve sanatsal etkinliklerle kendilerini geliştirerek millî kültürü benimseyerek yaymalarına destek olmak. Öğrencilerin çok yönlü gelişmelerini sağlamak. Öğrencileri kendine güvenen, analitik düşünme, girişimci, teknolojiyi etkin kullanan, planlı çalışan, estetik duyguları ve yaratıcılığı gelişmiş bireyler olarak yetiştirmek. Öğrencilere bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma ve bilgiden yararlanarak yeni bilgiler üretmenin yöntem ve tekniklerini öğretmek. Öğrencilerde bilimsel düşünme, araştırma ve çalışma becerileri kazandırmak.” olarak belirtilmiştir.

Temel insan ilişkilerinin, okulda verilmesi gerektiğini düşünen ailelerin sayılarının giderek artması öğretmenlerin sahip oldukları sorumluluklarının artmasına ve şekil değiştirmesine neden olmuştur (Esteve,2000). Öğretmenin etkili bir öğretim ortamı oluşturarak öğrenmeyi sağlamaya yönelik (Erden ve Akman, 2002) görev ve

sorumluluğu ile öğrenmeyi kolaylaştırma rolünün dışında, öğrencilerini tanıma ve anlama, beklentilerini karşılama, insan ilişkilerini geliştirme, meslek seçimi ve boş zamanları değerlendirmede danışmanlık yapma (Türkoğlu, 2011) gibi görev ve sorumlulukları da bulunmaktadır. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları kapsamında öğretmenler derslerini örnek bir şekilde yürütmede, sınıfını gözlem yaparak yönetmede ve teknolojiyi kullanmada model olmalıdır (Moir ve Gless, 2004).

Bir öğretmenin rollerini ve sorumluluklarını tam olarak tanımlamak oldukça güçtür. Gelecekte öğretmenlere başka rol ve sorumluluklar eklenecektir. Gravells & Simpson, (2010) tarafından belirtildiği gibi öğretme ve öğrenme döngüsüne dayalı olarak eğitim ve öğretimdeki öğretmen rolleri ve sorumlulukları her aşamada oldukça farklılık gösterir.

Öğretmenlere ilişkin bu yoğun görev ve sorumluluklar adeta eğitim sisteminin amaçlarına ulaşılabilmesi için öğretmenlerin özverilerini gerekli kılmaktadır. Bu çalışma ile öğretmenlerin okulla özdeşleşebilme ve mesleklerine yönelik olumlu duygular besleme konusunda sıkıntılar yaşamamaları, öğretmenlerin karşı karşıya kaldıkları olumsuz unsurların eğitim sisteminde yaşanan niteliksel problemlerle ilişkisi olabileceği göz önünde bulundurularak onların mesleklerine bağlanmalarını, olumlu duyguların gelişmesine neden olacak düzenlemelerin gerçekleştirilmesine ilişkin politikaların oluşturulmasına katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Çalışma eğitim kurumlarının değişen ve gelişen toplumsal ve bireysel özellikler doğrultusunda eğitim- öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde sorumluluğun önemli bir kısmını üstlenmiş olan öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin yeni bir bakış açısı oluşturmaya katkı sağlayacaktır. Öğretmenlerin olması gereken görev ve sorumluluklarının sınırları belirlenerek, mesleklerinin gerektirdiği rollerine ilişkin farkındalık yaratarak öğretmenler ve karar vericiler için yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Kısaca, bu çalışma ile farklı eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının ne olması gerektiğine ilişkin algılarını tespit etmektir. Bu doğrultuda araştırma için, Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Kurulunun

09.05.2020 tarih ve 05 sayılı toplantısıyla (Evrak tarih ve sayı: 12.05.2020- E.54141)oy birliği ile uygun bulunmuştur.

Amaç

Literatürde yapılan çalışmaların önemli bir kısmı öğretmen yeterlik ve öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerle, öğretmen yetiştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bunun dışında öğretmen görev ve sorumlulukları içinde yer alan nöbet görevlerine yönelik sınırlı sayıda araştırmanın yapılmış olması, Millî Eğitim Bakanlığı ve 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunda var olan düzenlemelerin süreçte ne kadar etkili olduğu ve değişen sürece ne kadar katkı sağladığı artan sorumlulukların öğretmen performanslarını ne düzeyde etkilediği noktasında yeterli bir veri bulunmamaktadır. Bu araştırma, geleceğin bireylerini yetiştirecek öğretmenlerin öğretim sürecine ilişkin uygulamalardaki negatif ve pozitif unsurları değerlendirerek kendilerini ilgilendiren görev ve sorumluluklar üzerinde düşüncelerini sağlayarak farklı eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin mesleklerine ilişkin görev ve sorumluluklarının neler olması gerektiğine ilişkin algılarını saptamaktır. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki alt problemlere ilişkin cevaplar aranmıştır:

1-Öğretmen sorumlulukları neler olmalıdır?

2-Bir öğretmen olarak en önemli göreviniz nedir?

3-Bu mesleği yaparken en çok hangi konularda kendinizi sorumlu hissediyorsunuz?

4-Öğretmen görev ve sorumluluklarının çok olduğunu düşünüyor musunuz? Bu sorumlulukların sınırlandırılması istense siz hangi sorumlulukların olmasını isterdiniz?

5-Okul Yöneticisinin değerlendirme sürecinde öğretmenlerin hangi faaliyetlerini değerlendirilmeli ve bu değerlendirmeleri yaparken nelere dikkat etmelidir?

YÖNTEM

Bu araştırma, öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin algılarına yönelik olmasından dolayı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar görüşme, doküman analizi ve gözlem gibi veri toplama yöntemleri ile doğal ortamlarda olay ve algıların bütüncül ve gerçekçi şekilde sergilendiği araştırmalardır. Nitel araştırmalar çoğunlukla insan düşünceleri, duyguları, hayalleri, yaşantıları, inançları ve hatıraları yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu tür çalışmalarda, herhangi bir konuya derinlemesine bakış açısı kazanmak hedeflenmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Bu çalışmada da bir olgunun kendi gerçekliğiyle ayrıntılı araştırılabilmesi için nitel araştırma kullanılmıştır. Olgubilim araştırmalarda, farkına varılan fakat ayrıntılı ve derinliğine bir düşünceye sahip olunmayan olgulara odaklanılmaktadır. Ayrıca, odaklanılan olguları yaşayan, bunları dışı vuran ve yansıtabilen grup ya da bireyler veri kaynağı olarak ele alınır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu yüzden araştırmanın deseni olgubilimsel (fenomenolojik) yaklaşım olarak belirlenmiştir.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Adana, Ankara, Iğdır, Van, Bursa illerindeki anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerdeki toplam 25 öğretmen oluşmaktadır. Örneklem basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Her bir örneklem seçimine eşit seçilme olasılığı verilerek, seçilen birimlerden örneklem alınmıştır. Çalışma araştırmaya gönüllü olarak katkı sağlayacak öğretmenlerin bulunduğu okullarda gerçekleştirilerek örneğe seçilmede eşit ve bağımsız bir şans verilmiştir. Böylece, sağlıklı ve yeterli veri toplanabilmiştir. Tablo 1'de çalışma grubuna ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyet, branş ve Mesleki Kıdem, Görev Yaptıkları Kademe ve İller

Öğretmen özellikleri	N	%
Cinsiyet		
Kadın	16	64
Erkek	9	36
Branş		
Türkçe	2	8
Sosyal bilgiler	2	8
Matematik	3	12
Fen bilgisi	3	12
İngilizce	2	8
Rehber öğretmen	2	8
Sınıf öğretmeni	6	24
Anaokulu öğretmeni	5	20
Mesleki kıdem		
5 yıldan az	7	28
6-10 yıl	5	20
11-15 yıl	3	12
16-20 yıl	3	12
20 yıl ve üzeri	7	28
Eğitim kademeleri		
Anasınıfı	5	20
İlkokul	6	24
Ortaokul	7	28
Lise	7	28
İller		
Adana	5	20
Ankara	6	24
Bursa	5	20
Iğdır	4	16
Van	5	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %64 kadın, %36'sı erkektir. Bunlardan %28 ortaokul ve lisede öğretmen iken %24'ü ilkokul ve %20'si anasınıfında görevlidir. Öğretmenlerin %24'ü sınıf öğretmeni, %8'i Türkçe, sosyal bilgiler, İngilizce ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmenidir. Öğretmenlerin çoğu %28 oranında beş yıldan az ve yirmi yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin araştırma içerisinde yer alan illerde birbirine yakın sayılarda olduğu görülmektedir. Araştırmanın bu illerde gerçekleştirilmesinin nedeni her bir ilin farklı bir bölgeyi temsil ediyor olmasıdır.

Böylece farklı bölgelerde farklı eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerini almak araştırmanın evreni temsil etme düzeyini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmüştür.

Verilerin Toplanması

Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin algılarını belirlemek üzere araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracı kullanılmıştır. Görüşme formu için önce öğretmen görev ve sorumlulukları ile ilgili yurtdışı ve yerli kaynaklar taranarak bu kaynaklar doğrultusunda sekiz soru oluşturulmuştur. Altı öğretmenle yapılan ön görüşmeler sonrası benzer cevaplar verildiği görülen üç soru iptal edilmiştir. Böylece öğretmenlere beş soru sorulmuştur. Görüşme formu temelde üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde, görüşmenin tarihi, saati ve yeri; ikinci bölümde, katılımcıların cinsiyet, branş ve eğitim kademelerine ilişkin bilgiler ve üçüncü bölümde, ana sorular bulunmaktadır. Bu sorulara amaç kısmında yer verildiği için bu bölümde tekrar değinilmemiştir. Ankara, Iğdır, Van ve Bursa ili merkez ilçelerindeki anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerdeki 25 öğretmenin katılımları ile araştırma içeriğini oluşturan veriler toplanmıştır. Yapılan görüşme öncesi katılımcılardan telefon yoluyla randevu alınarak, araştırma ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Katılımcıların bazıları ile internet üzerinden, bazıları ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tablo 1’de yer alan katılımcıların Adana ve Ankara illerinde görevli olanları ile yüzyüze yapılan görüşmeler yaklaşık bir buçuk saat içerisinde tamamlanmıştır. Van, Iğdır ve Bursa’da görevli bulunan öğretmenlerle İnternet üzerinden görüşmeler yürütülmüş olup her biri 35-50 dakika arasında sürmüştür.

Görüşmeler esnasında katılımcılara herhangi bir etkileme ya da yönlendirme söz konusu olmamış, yansız ve ön yargısız bir şekilde araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlardaki sorulara verilen cevapların sağlıklı bir şekilde analiz edilebilmesi için görüşmeler başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacağı söylenerek gerekli izin alındıktan sonra kayıt altına alınmıştır. Görüşme esnasındaki soruların cevapları verilen izin doğrultusunda kayıt

edilerek veya notlar tutularak kayıt altına alınmıştır. Ayrıca teyit sağlamak amacı ile bazı katılımcıların fikirlerini yazarak mail olarak da göndermeleri istenmiştir.

Etik Kurallara Uygunluk

Araştırmada, verilerin toplaması aşamasında, gerekli izinler alınarak, Yapılan görüşme öncesi katılımcılardan telefon yoluyla randevu alınarak, araştırma ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Görüşmeler esnasında katılımcılara herhangi bir etkileme ya da yönlendirme söz konusu olmamış, yansız ve ön yargısız bir şekilde araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın her aşamasında etik kurallara uygunluk sağlanmıştır. Söz konusu çalışma yapılırken etik kurul izni alınması gerekmektedir. Bu nedenle Gazi Üniversitesi ölçme değerlendirme etik alt çalışma grubu kurulu tarafından 09.05.2020 tarih ve 05 sayılı toplantısı ile oy birliği ile kabul edilmiştir. Evrak tarih: 12.05.2020 sayı: E.54141'dir. Etik kurul onayı Ek-1'de sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırmada, verileri toplamak amacıyla oluşturulmuş görüşme formunun ilk bölümünde kişisel bilgiler, ikinci bölümünde ise öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin beş soru yer almaktadır. Görüşme formunu hazırlama sürecinde ilgili alan yazın dikkate alınarak hazırlanan sorular eğitim bilimleri alan uzmanı ve ölçme değerlendirme uzmanının görüşlerine sunularak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Nitel araştırmalardaki geçerlik kavramını; sosyal bir olayı tüm gerçekliği ile ortaya koyma şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2013). Toplanan verilerin iç ve dış geçerliliği için uzman görüşlerinin yanı sıra soruların amaca uygun olup olmadığını belirlemek için altı öğretmenle ön görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla katılımcı teyidi, uzun süreli etkileşim ve doğrudan betimlemelere de yer verilmiştir (Büyüköztürk vd. 2013). Öğretmenlerle, araştırma sürecinde elde edilen veriler paylaşarak ortaya çıkan sonuçların kendi ifadelerini doğru yansıtmayı yansıtmadığı sorularak teyid edilmiştir. Böylece öğretmenlerin araştırmacının notlarındaki kayıtların tam ve doğru olduğunu doğrulamaları sağlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2013). Veri toplamaya yeterince zaman

ayrılması ile katılımcıların kültür, dil ve görüşlerini anlamayı sağlayacak derin bir kavrayışın gelişmesi sağlamaktadır (Başkale, 2016). Görüşme yapılan kişi ile araştırmacı arasında uzun süren görüşmelere yayılması verilerin geçerliğini artırıp verilerin inandırıcılığını yükseltmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Verilerin Analizi

Araştırmada, görüşme sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, belli kurallar çerçevesinde kodlamalarla metinde geçen bazı kelimelerin daha küçük içeriklere dönüştürülerek özetlendiği, kategorilere ayrıldığı, yinelenebilen, sistematik bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2015). Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanan veriler, yanlızsız ve tam olmasına özen gösterilerek bilgisayar ortamına aktarılıp word belgeleri şeklinde kaydedilmiştir. Verilerin analizinde öncelikle içerik analizi için belirlenen amaçlar doğrultusunda önemli kavramlar ve neyin analiz edileceğini ifade eden analiz birimleri belirlenmiştir. Toplanan veriler ile amaçlar arasında kavramsal bağlantılar kurularak mantıksal bir yapı geliştirilmiş ve literatüre uygun şekilde veriler ayrılmıştır. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri uzun cevaplandırmalar araştırmanın amacına uygun olacak şekilde ana fikir değiştirilmeden kısa cevaplamalara dönüştürülmüş ve konu ile ilgili olmayan görüşler dâhil edilmemiştir. Katılımcıların isimleri gizli tutularak Öğretmen ve buldukları öğretim kademelerine göre “Anaokulu öğretmeni (AÖ), ilkokul öğretmeni (İÖ), ortaokul öğretmeni (OÖ), lise öğretmeni (LÖ)” şeklinde kısaltmaları yapılarak her bir katılımcıya numara verilmiştir. Görüşme metinleri çözümlenirken kodlama kategorileri ve buna ilişkin temalar tespit edilmiştir. Kodlama sürecinin sonunda içerik analizinin yorumlanabilmesi amacıyla “N” değeri kullanılmıştır. Bu değer kullanılarak katılımcı görüşleri ile literatür karşılaştırmaları yapılmış, içerik çıkarımlarında bulunmuş, yorumlamalar ve sonuçlarla verilerin analizi tamamlanmıştır. Böylece araştırmada, nitel araştırma yöntemine uygun içerik çözümlenmeleri ile katılımcı olan öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin algıları analiz edilmiştir.

BULGULAR

Farklı illerdeki öğretmenlerin öğretim kademelerine göre, öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına yönelik algılarının ne olduğunu belirlemek üzere hazırlanmış olan sorulara vermiş oldukları cevapların analizi sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

1-Öğretmen Görev ve Sorumlulukları Nelerdir?

Araştırmada öncelikle öğretmenlere yasa ve yönetmelikler çerçevesinde belirlenmiş görev ve sorumluluklarına ilişkin ön öğrenmeleri ile kendi algılarına yönelik beklentilerini tespit etmek amacı ile doğrudan araştırma içeriğine yönelik görüşleri alınmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Öğretmen Görev ve Sorumluluklarına İlişkin Öğretmenlerin Algıları

Öğretmen görev ve sorumlulukları	N
Tema: Görevler	
İdarenin verdiği görevleri yapmak	OÖ (1,3) – LÖ (2,5,7)
Yıllık plan ve ders planı yapmak	İÖ (2,3,4,5)-OÖ (1,2,3,4,5,7)-LÖ (1,2,3,6,7)
Ders yapmak	AÖ (2,4)-İÖ (1,3,5,6)- OÖ (2,4,5,6)- LÖ (1,3,4,5,7)
Sınav programlarının yapılması ve değerlendirilmesi	İÖ (4,2)- OÖ (1,3,6,7)- LÖ (2,4,6)
Disiplini sağlamak	AÖ (1,3,4,5)- İÖ (1,3)- OÖ (1,2,7)- LÖ (1,2,6)
Rehberlik ve klüp çalışması	AÖ2- İÖ (4,5)- OÖ (3,5)- LÖ (2,3,4,5)
Milli bayram ve törenlere ilişkin anma ve etkinlik düzenleme	İÖ3- OÖ2
Nöbet görevi yapmak	AÖ (1,2,3,4,5)- İÖ (1,2,3,4,5,6,7)- OÖ (2,3,4,5,6,7)- LÖ (1,2,3,4,5,6,7)
Öğretmenlerin mevzuata ve yönetmeliklere uygun davranması	İÖ (1,2,3,5,6)- OÖ (2,3,5,7)- LÖ (1,3,4,5,7)
Milli eğitimin amaçlarına uygun olarak görevini yapmak	İÖ (2,4)- OÖ (2,4,5)
Tema: Sorumluluklar	
Dürüst, başarılı, ahlaklı gençlik yetiştirmek	OÖ7
Velilerle işbirliği yapmak	OÖ (2,3)- LÖ (1,2,4,6,7)
Öğretmenin bilgisini güncellemesi ve çağın yeniliklerini takip etmesi	OÖ3, LÖ5
Toplumsal düzenin korunmasına yardımcı olmak	OÖ4
Teknolojik gelişmeleri takip etme ve öğretim sürecinde kullanma	OÖ (4,5,6)- LÖ (3,5,6,7)

Öğretmenler yasa ve yönetmeliklerde yer alan görev ve sorumluluklarına ilişkin ön öğrenmelerinin bulunduğu görülmektedir. Çoğunlukla nöbet ve ders yapmaya ilişkin görevlerini vurguladıkları görülmektedir. En az katılım görev boyutunda törenlere katılmak ve milli eğitim amaçlarına uygun görev yapmak olduğu görülürken sorumluluk boyutunda “dürüst, başarılı, ahlaklı gençlik yetiştirmek” ve toplumsal düzenin korunmasına yardımcı olmak” bir öğretmen tarafından belirtilmiş olması da dikkat çekicidir. Ayrıca öğretmenler idarenin verdiği görevler ve sınav programlarına ait görevleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, farklı kademedeki öğretmenlerin formal boyutta görev ve sorumluluklarını bildiklerini ortaya koymaktadır. Sorumluluk boyutunda öğretmenlerden yedisi velilerle işbirliği ve teknolojik gelişmeleri takip edip kullanmaya yönelik sorumlulukları olduğunu belirtmiştir. Anaokulu öğretmenlerin

önemli bir kısmı nöbet görevi ve disiplini sağlama görevlerini daha çok vurgularken, ilköğretim öğretmenleri en çok vurguladıkları görevlerin nöbet, mevzuat ve yönetmeliklere uygun davranmak olduğunu belirtmişlerdir. Ortaokul öğretmenlerinin çoğu yine nöbet tutmak ve yıllık plan ve ders programı hazırlamak olduğunu vurgularken lise öğretmenleride nöbet tutmak, yıllık plan ve ders programı yapmak, ders yapmak ve velilerle işbirliği yapmak olduğunu söylemişlerdir. Tüm kademelerdeki öğretmenlerde ortak noktanın nöbet tutmak olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin katılımcıların verdiği cevaplardan bazıları;

AÖ5: “Eğitim-öğretimde öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışların kazandırılmasında ve ahlaki gelişimlerinde en önemli model öğretmendir. Milli Eğitimle gözetilen amaçlara uygun olarak görevlerini yerine getirir.”

İÖ1: “Yasa ve yönetmelikte belirtilen görevleri yerine getirir. Toplantı ve törenlerde hazır bulunur.”

OÖ2: “Türk Milli eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda başarılı, dürüst ve ahlaklı bir gençlik yetiştirilmesinde öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretmen törenlere katılır, öğrencilere rehberlik eder.”

LÖ4: “İdarenin verdiği görev ve sorumlulukları yerine getirir. Yıllık plan ve ders planlarını yapar. Sınıf disiplinini sağlar. Sınıf rehberliği veya klüp çalışması yapar. Nöbet görevine ve yerine zamanında gelir.”

2- Bir Öğretmenin en Önemli Görev ve Sorumluluğu Nedir?

Bu soru ile öğretmenlerin ilk soruya verdikleri cevaplar çerçevesinde söyledikleri görev ve sorumluluklardan en çok hangisini önemsedikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 3. Öğretmenlerin en çok Önem Verdiği Görev ve Sorumluluklara İlişkin Algıları

Tema: En önemli görev ve sorumluluk	N
Öğrencilere insani değerler kazandırmak	İÖ4
Öğrencilere rehber olmak	AO2-İÖ2- OÖ4
Kendini ifade eden, aktif, keşfetmeye istekli öğrenciler yetiştirmek	AÖ1 – İÖ5- OÖ7- LÖ3-LÖ4 -LÖ7
Türkçeyi iyi kullanan, milli ve manevi değerler kazanmış bireyler yetiştirmek	AÖ4 – İÖ6- OÖ3
Öğrencilere toplumsal kültürü, etik kuralları öğretip, davranışa dönüştürmelerini sağlamak	AÖ3-İÖ1-OÖ1- LÖ1- LÖ5
Öğrenciye dersi sevdirmek	OÖ5- OÖ2
Öğrenmeyi öğretmek	İÖ3- OÖ6
Bilme katkıda bulunmalarını sağlamak	LÖ2-LÖ6
Problem çözme becerisini kazandırmak	AÖ5

Tablo 3'te de görüldüğü gibi öğretmenler en önemli görev ve sorumlulukları arasında yasa ve yönetmeliklerde yer alan çalışmalarına değil daha çok öğrencilerin yetiştirilmesi sürecinde onlara kazandırılması gereken unsurlara öncelik verdikleri görülmektedir. Soruyu cevaplarken önemsedikleri bir sorumluluğu belirtmeleri istenmiştir. Bu ifadelere göre öğretmenlerin daha çok öğrenci odaklı görev ve sorumluluklarının olması gerektiğine ilişkin bir algı içinde oldukları söylenebilir. Daha çok toplumsal yaşama katkı sağlamaya, hazırlamaya ve kendilerini geliştirmeye yönelik söylemlere önem vermektedirler. Eğer öğretmenlerin formal görev ve sorumlulukları biraz olsun sınırlandırılabilirse öğretmenlerin öğrencilerini bu idealleri çerçevesinde topluma yararlı bireyler olarak yetiştirilmelerini sağlayabilecekleri dair bir isteklilik ve öngörülerine ilişkin bir algı oluşturduğu söylenebilir. Anaokulu öğretmenleri öğrencilerinin Türkçeyi iyi kullanan, kendini ifade edebilen ve problem çözme becerisi kazanmış öğrenciler yetiştirmek en önemli görev ve sorumlulukları olduğunu ifade ederken, ilköğretim, ortaokul öğretmenleri öğrencilere rehber olmak, kendini ifade eden, Türkçeyi iyi kullanan, toplumsal kültürü ve etik kuralları öğretmek, öğrenmeyi öğretmek olduğunu belirtmişlerdir. Lise öğretmenleri için en önemli görev ve sorumluluklar ise, kendini ifade eden, keşfetmeye istekli, toplumsal kültürü ve etik kuralları öğretip davranışa dönüştürmeleri ve bilime katkıda bulunmalarını sağlamak olduğunu söylemişlerdir. Bu soruya ilişkin verilmiş cevaplardan bazıları:

AÖ2: “Her çocuk özeldir. Çocuklardaki bu özelliği keşfedip ona rehber olabilmektir.”

İÖ6: “En önemli görevim, öğrencilerime Türkçeyi iyi kullanan, dilini ve milletini seven, milli manevi değerleri kazanmış bireyler yetiştirmektir.”

OÖ7: “Öğrenme merakı olan, öğrendiklerini hayata geçirmiş, toplumda bir birey olarak kendini ifade edebilen, aktif, keşfetmeyi arzulayan öğrenciler yetiştirmek en önemli görev ve sorumluluğumdur.”

LÖ1: “Kültürümüzü, etik kuralları öğretmek ve öğrendiklerini davranışlarına dökmesini sağlamaktır.”

3-Mesleği Yaparken Kendilerini en çok Sorumlu Hissettikleri Görev Hangisi?

Öğretmenlerin mesleklerini yaparken en çok hangi konuda kendilerini sorumlu hissettiklerine ilişkin soruya kendileri için en önemli ve öncelikli olan bir tane sorumluluk söylemeleri istenmiştir. Buna göre cevaplar Tablo 4’teki gibi olmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Mesleğe İlişkin En Çok Sorumlu Hissettikleri Görevlere İlişkin Algıları

Tema: Sorumluluğu yüksek görevler	N
Nöbet görevinde öğrenci güvenliğini sağlamak.	AÖ2 -İÖ3 - OÖ2- LÖ4 LÖ2
Sevgi, saygı, hoşgörü ve yardımseverlik duygularını kazandırmak.	AÖ4 - İÖ2
İdarenin görevini zamanında ve eksiksiz yapmak	OÖ1 - LÖ1 - LÖ6
Yaşamın gerektirdiği davranışlara sahip öğrenciler yetiştirmek.	AÖ1- İÖ6
Konuları zamanından yetiştirmek.	OÖ4 -LÖ7
Türk Milli Eğitim amaç ve ilkelerine uygun bireyler yetiştirmek.	AÖ5 -İÖ5
Eğitim öğretim sürecine ilişkin sorunları çözmek	OÖ6 - LÖ3
Öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırarak öğrencilerin gerekli bilgi ve donanıma sahip bireyler olmasını sağlamak.	OÖ3- OÖ5- LÖ5-OÖ7
Öğrenci yaşamını etkileyen öğretmen davranışlarından sorumlu olmak.	AÖ3 - İÖ1- İÖ4

Tablo 4 incelendiğinde, verilen cevapların daha çok öğrencinin yetiştirilmesi sürecinde kazandırılması gereken özelliklere ait beş farklı cümle olduğu görülmektedir. Onu idarenin vermiş olduğu görevler, nöbetler ve son olarak öğretim süreci sorunları ile öğretmenin davranışlarından sorumlu olması takip etmektedir. Bu sonuçlar öğretim kademesine göre öğretmenlerin sorumluluk algılarının sadece nöbet görevinin dışında farklılaştığını ortaya koymaktadır. Anaokulu ve ilkokul öğretmenleri kendilerini en çok çeşitli insani duyguları kazandırmak, hayata dair davranışlar kazandırmak, Türk milli eğitim amaçlarına uygun bireyler olarak yetiştirmek ve öğrenciyi etkileyecek yanlış öğretmen davranışlarından kaçınmaya yönelik konularda sorumlu olduklarını ifade etmişlerdir. Ortaokul ve lise öğretmenleri ise idarenin görevlerini yapmak, öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırmak, konuları yetiştirmek, sorunları çözmek en çok sorumlu hissettikleri görevler olarak belirtmişlerdir. Bu soruya verilen cevaplara ilişkin öğretmen ifadelerinden bazıları:

AÖ3: “Mesleğimi yaparken en çok, her hareketimle ve davranışımınla bir öğrencinin yaşamına dokunduğumun sorumluluğunu hissediyorum.”

İÖ5: “Öğrencilerimin dilini iyi kullanabilmesini sağlayarak, okuduklarını anlayarak öğrenmeleri ve kitap okuma alışkanlığı kazandırmak öncelikli sorumluluğumdur.”

OÖ1: “İdarenin vermiş olduğu görevleri belirtilen zaman içinde eksiksiz olarak tamamlayabilmek bence en önemli sorumluluktur.”

LÖ3: “Öğrencilerimde bilgiye dayalı öğrenmelerin dışında; duruş, davranış, kendini ifade etme edebilme, eğitim-öğretim sorunlarını kaba kuvvete dayanmadan çözebilme konusunda sorumlu hissediyorum.”

4-Öğretmen Görev ve Sorumlulukları çok mu? Bu Sorumluluklardan Hangileri Sınırlandırılmalı?

Bu soruda öğretmenlerin başarılı olmak için aslında görev ve sorumluluklarının hangi ölçüde olması gerektiği ve bir çok görev ve sorumluluklar içinde en çok performansları üzerinde olumsuz etki oluşturanların hangileri olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 5. Öğretmen Görev ve Sorumluluklarının çok Olup Olmadığına İlişkin Sonuçlar

Tema: Görev ve sorumlulukların çokluğu	N
Evet	AÖ (1,2,3,4,5) – İÖ (1,2,3,4,5,6) OÖ (1,2,3,6,7) – LÖ (3,4,5,7)
Hayır	OÖ (4,5) – LÖ (1,2,6)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yirmisi başka bir ifadeyle %80 görev ve sorumluluklarının çok olduğunu ifade ederken beşi (%20) olması gerektiği kadar olduğunu belirtmiştir. Bu çerçevede katılımcılar aşağıdaki görev ve sorumluluklarının sınırlandırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Sınırlandırılması Gerekli olan Görev ve Sorumluluklar

Tema:	Sınırlandırılması	N
gereken görev ve sorumluluklar		
Evrak işleri (tutulması zorunlu olan defter ve belgeler)		AÖ (1,2)–İÖ (3,5)–OÖ (1,4,5,6)–LÖ (1, 2,3,6,7)
Öğrenci özbakımlarına ilişkin sorumluluklar		AÖ (1,3,4,5) – İÖ (1,3,6)
İdarenin verdiği görevler		İÖ (2,3,4,6) – OÖ (2,3,7)
Nöbet görevi		AÖ (1,2,4,5)–İÖ (1,2,4,5,6)–OÖ (1,2,3,6) LÖ (3,4,5,7)
Eğitim ve öğretim dışında kalan tüm görev ve sorumluluklar		AÖ (2,3,5)–İÖ (1,4)–OÖ (1,4,6)– LÖ (3,4,5)
Öğrencileri ilgilendiren faaliyetlerin dışında kalan görev ve sorumluluklar		AÖ (1, 4)–İÖ (1, 3, 5, 6)–OÖ (1, 2, 7) noktalama işaretlerinden sonra boşluk olmalı yukarıda ve aşağıda yapılması gereken kısımlar düzeltilmeli!

Öğretmenlerin önemli bir kısmı (17 kişi) yapmak zorunda oldukları nöbet görevine ve onu takip eden 13 kişi ile evrak işlerine ilişkin sınırlamaların yapılması kısaca bu sorumluluğun kaldırılması gerektiğine dair görüş bildirmişlerdir. Özellikle anasınıfı ve ilkokulda görevli olan öğretmenler öğrencilerinin küçük olmasından kaynaklı özbakımlarına ilişkin sorumluluklarının sınırlandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca sekiz kişi de yönetici tarafından gereksiz görevlendirmeler olmamalı demişlerdir. Kısaca, katılımcılar ifadelerinin sonunda aslında “eğitim-öğretimin dışında kalan” veya “öğrencileri ilgilendiren faaliyetlerin dışında kalan” tüm görev ve sorumlulukların sınırlandırılması uygun olacağını ifade ederek, eğer bu sınırlandırmalar

yapılırsa öğretmen olarak öğrencilerinin eğitim-öğretim sürecinde daha başarılı olabilmeleri açısından daha yüksek bir performans gösterebilmelerinin söz konusu olacağını belirtilmişlerdir. Bu soruya ilişkin verilen cevaplardan bazıları;

AÖ4: “Evet. Özellikle öğrencilerin özbakımları ile ilgilenecek yardımcı insanların olması ve nöbet görevlerinin yükünün üzerimizden alınması başka bir ifadeyle öğrencilerle yapmamız gereken uygulamaların dışındaki diğer görev ve sorumluluklarının kaldırılmasından yanayım.”

İÖ2: “Evet. Nöbet görevinin ve idarenin eğitim öğretimin dışında öğretmenlere isteği dışında resen görev vermemesi gerektiği kanaatindeyim.”

OÖ6: “Her öğretmenin sorumluluğu, diğer mesleklerde olduğundan daha fazla. Bence bir çoğu gereksiz. Evraklar, defterler gibi yazma çizme işleri hiç bitmiyor. Ayrıca nöbet görevinde öğretmen görevi olmaması gerektiğini düşünüyorum. Kısaca, eğitim ve öğretim dışında kalan tüm görev ve sorumluluklar kaldırılmalıdır.”

LÖ7: “Evet öğretmenin bir çok görev ve sorumluluğu var. Öğrencinin akademik başarısından, davranışlarından sorumlu olduğumuz kadar bir de evrak işleri, nöbet... tüm bu sorumluluklar bizlerin performansını olumsuz etkilemektedir. Bıraksalar bizi keşke öğrenci olsa tek işimiz.”

5-Okul Yöneticisi Öğretmenlerin Hangi Faaliyetlerini Değerlendirilmeli ve Bu Değerlendirmelerde Nelere Dikkat Etmeli?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kendilerini değerlendiren amirlerinin bu süreçte hangi unsurlara bakmaları gerektiğine ilişkin görüşleri alınarak okuldaki görev ve sorumluluklarına yönelik beklentilerinin ne olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Böylece şu ana kadar sorulara verilen cevaplarla bu sorudaki cevapları arasında bir tutarlılık olup olmadığı gözlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 7. Okul Yöneticisinin Öğretmenleri Değerlendirirken Dikkate Almaları Gereken Görev ve Sorumluluklara İlişkin Algıları

Tema: Görev ve sorumluluklarla ilgili yönetici değerlendirmeleri	N
Ders saati ve ders saati içinde görevini yapma düzeyi	OÖ (1,3) –LÖ (2,4,7)
Öğretim sürecine ilişkin sorunlara çözüm bulma düzeyi	OÖ6 – LÖ (2,6) parantezden önce boşluk olmalı! Noktalama işaretlerinden sonra boşluk olmalı “2, 3” gibi, gerekli yerler düzeltilmeli!
Öğrencilerle ilgilenme ve rehberlik düzeyi	AÖ(1,3,4) – İÖ(1,4) - OÖ(2,5,6,7)
Öğrencilerinin başarı düzeyi	OÖ(1,2,3) – LÖ(2,5,6)
Araştırma yapma ve kitap okuma düzeyi	İÖ(2,3,5,6) – OÖ(4,7) – LÖ(1,4)
Dersi planlama, uygun materyal ve kaynak seçme düzeyi	İÖ(2,3,4,5) - OÖ(1,2,3,4,5,7) – LÖ(1,2,6,7)
Törenlere katılım ve kılık kıyafete uyma düzeyi	OÖ6 - LÖ6
Sınıf yönetimi, alan yeterlik düzeyi	AÖ(1,2,4,5) İÖ(2,3,4,5) OÖ(2,4,5,6) LÖ(1,2,3,4,5,7)

Öğretmenler kendi görev ve sorumlulukları çerçevesinde yasa ve yönetmeliklerde yer alan düzenlemeler çerçevesinde yöneticilerinin kendilerini değerlendirmeleri gerektiğini ortaya koyan cümleler kullanmışlardır. Öğretmenlerin yapması gereken ders planları, ders saatini aktif kullanma, öğrencilerin başarı durumları, sınıfa hakimiyet, kendini geliştirme ve alanda yeterlik, törenler katılma noktasında olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar ilk sorudaki öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin algılarına yönelik verdikleri cevaplar çerçevesinde olduğu görülmektedir. Tüm kademelerdeki öğretmenler sınıf yönetimi ve alan yeterliklerine yönelik yöneticilerin değerlendirme yapmalarını beklemektedirler. Daha sonra ders planlama, materyal ve kaynak kullanımını değerlendirmeleri gerektiğini vurgulamışlardır. Değerlendirmenin törenlere katılım ve kılık kıyafetle ilgili yapılmasına ilişkin sadece iki öğretmen görüş bildirmiştir. Yöneticilerin değerlendirme yaparken anasınıfı (üç kişi), ilkokul (iki kişi) ve ortaokul (dört kişi) öğretmenleri öğrencilerle ilgilenme ve onlara rehberlik yapma

bakımından ele almalarını öngörmüşlerdir. Bu çerçevede öğretmenler şu cümleleri kullanmıştır.

AÖ1: “Okul müdürü, öğretmen doğru bir model mi? Öğrencilerle iletişim kurup onlarla ilgileniyor mu? Sorunlar ve olaylar karşısında onlara rehberlik yapabiliyor mu? Bu soruların cevaplarını vermek için değerlendirme yapılmalıdır.”

İÖ3: “Öğretmenin doğru ders planlaması, kaynak ve materyel seçebilmesi, kendini geliştirmek için alanı ile ilgili araştırmalar yapıp yapmadığı, kitap okuma eğilimi, sınıfa hakimiyeti ve alanda yeterliliği değerlendirilmelidir.”

OÖ3: “Yönetici öğretmeni öğrenci başarısına göre denetlemeli, öğrenciyi bulunduğu seviyeden hangi seviyeye getirdiği incelemelidir. Ayrıca öğretmenin ders saatine ve ders saati içerisinde ne derece görevini yaptığına dikkat edilmelidir. Bir de ders planları uygulamalarına ve yararlandığı kaynaklara ve materyallere bakılmalıdır.”

LÖ6: “Öğretmenler öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirerek başarılı olmalarına katkı sağlıyor mu? Öğrencilerde çıkan öğrenme sorunlarına çözüm üretebiliyor mu? Okulda yapılacak olan törenlere katılım gösterip göstermediği ve kılık kıyafet konusunda dikkatli ve özenli olup olmadığı değerlendirme esnasında dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Birçok öğretmenin bu konularda ihmalkâr olduğuna şahit oldum.”

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yönetmelik ve mevzuat kapsamında, okul yönetiminde belirlenen görev ve sorumluluklarını Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun bir şekilde yerine getirmeleri gerektiği belirtilmiştir. Değerler eğitimi konusundaki öğretmenlerin görevleri üzerinde durulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin en önemli görevinin kendi branşına bağlı amaçları yerine getirmek olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmenlerin önemli bir kısmının branşları ile ilişkili açıklamalara yer verdikleri görülmektedir. Ayrıca görev ve sorumluluklarını 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve MEB'nin mevzuatında öğretmen sorumlulukları

çerçevesinde yer alan maddeler kapsamında olduğunu kabul ettikleri ilk soruya ilişkin cevaplardan anlaşılmaktadır. Görev yaptıkları eğitim kademesine göre Milli Eğitimin amaçlarına uygun olarak görevini yapma noktasında ilköğretim ve ortaokul öğretmenleri vurgu yapmıştır. Ayrıca ortaokul öğretmenlerinden bir kişi dürüst, başarılı ahlaklı gençlik yetiştirmek, bir öğretmende toplumsal düzenin korunmasına yardımcı olma sorumluluğundan söz etmiştir. Fakat toplantılara katılma ve kurul görevlerini yerine getirme sorumluluklarına ilişkin bir açıklamada bulunmadıkları görülmüştür. Bunun dışında MEB Yönetmeliğinde (madde 86) ve 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda yer alan görev ve sorumluluklarını olduğu gibi belirtmişlerdir. Mevzuatta; nöbet görevlerini yerine getirme, mesleki çalışmalar yapma, toplantılara katılma ve kurul görevlerini yerine getirme, kılık ve kıyafet ile ilgili kurallara uyma, sınav görevlerini yerine getirme ve ek görev alma sorumluluğu olarak yer alırken (MEB, 2016), 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda da anayasaya ve yasalara saygılı davranma, tarafsızlık, özenli davranış sergileme ve işbirliği yapma, emirlere uyma ve disiplin kurallarına uyma sorumluluğu olarak yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kendileri için en önemli görev ve sorumluluğun “Kendini ifade eden, aktif, keşfetmeye istekli öğrenciler yetiştirmek” ve “Öğrencilere toplumsal kültürü, etik kuralları öğretip, davranışa dönüştürmelerini sağlamak” olduğu tespit edilmiştir. En önemli görev ve sorumluluğun öğrenciye insani değerler kazandırmak ve öğrenmeyi öğretmek olduğunu sadece birer ilkökul öğretmenini ifade etmiştir. Bu sonuç ister istemez öğretmenlerin nöbet ve idari görev gibi sorumluluklar yerine daha çok öğrencilerin eğitiminde sosyal gelişimlerine katkı sağlayacak görev ve sorumlulukların önemli olduğunu ve daha çok öğrenci odaklı olarak mesleklerini yapmak istediklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca lise öğretmenleri “kendini ifade eden, aktif, keşfetmeye istekli öğrenciler yetiştirmenin, öğrencilere toplumsal kültürü, etik kuralları öğretip davranışa dönüştürmelerini ve bilime katkıda bulunmalarını sağlamanın en önemli görev ve sorumlulukları olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bu noktada sorumluluklarını yerine getirmede belli bir yeterliğe sahip olmaları gerektiğini gözden kaçırmamak gerekir. Öğretmen yeterliklerine ilişkin yapılan araştırmalarda

öğretmenler kendilerini çeşitli konularda yeterli olarak değerlendikleri görülmüştür. Kesgin, (2006) ve Gençtürk (2008)'ün yaptığı araştırmalarda öğrencilerin yetiştirilmesinde önemli olan aktivitelerde öğretmenlerin kendilerini oldukça yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır. Yine başka bir araştırmada öğretmen öz-yeterlik düzeyleri ortalamanın üstünde bulunmuştur (Akkuş, 2013). Öğretmen öz-yeterliklerinin yüksek düzeyde çıkması öz-yeterlik inancının, akademik motivasyonu artırmada etkililiği (Schunk, 1991), bireyin harekete geçmesi (Bandura, 1993; Bandura,1997) gibi noktalar göz önüne alındığında olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Yine benzer şekilde yapılan araştırmalarda cinsiyet değişkenine ilişkin farklılığın bulunmadığı (Ülper ve Bağcı, 2012; Çevik, 2010; Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer, 2009; Gençtürk, 2008; Yaman Cansüngü Koray ve Altunçekiç, 2004), birtakım diğer değişkenler açısından da öğretmenlerin yeterliklerine yönelik farklılıkların bulunmadığı görülmektedir (Koparan, Öztürk ve Haşıl Korkmaz, 2011). Bu araştırmaların sonuçları ile bu araştırmada öğretmenlerin kendileri için en önemli olan görev ve sorumluluğun öğrencilerine bireysel ve toplumsal özellikler kazandırma olduğunu belirtmeleri farklı kademe ve alanlarda çalışan öğretmenlerin kendilerini bu alanda daha yeterli görmelerine ilişkin bakış açılarıyla paralellik göstermektedir. Benzer bir biçimde sınıf öğretmenleri üzerinde yapılan bir araştırmada meslekte geçirilen süre açısından, öğretmenlik tecrübesinin temel öğretim stratejilerine yönelik, sınıf yönetimine ve öğrenci katılımına yönelik, olarak da yeterliklerinin değişmediği belirlenmiştir (Gotch ve French, 2013; Gür, 2008; Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer, 2009; Fives ve Buehl, 2010). Bütün bu araştırma sonuçları öğretmenlerin bu konuda sorumluluk alabileceklerine ilişkin bir algı oluşturmaktadır. MEB tarafından hazırlanmış olan öğretmen yetiştirme ve geliştirmeyi temele alan bazı araştırmalarda da benzer sonuçlar görülmektedir (TED, 2009; Yurdugül, Erdem ve Seferoğlu, 2010). Buna dayalı olarak öğretmenlerin mesleki yeterliklerine yönelik çalışmaların kesintisiz devamlılığının sağlanarak değişen ve farklılaşan öğrenci profiline uygun öğretmen eğitiminin niteliğine yönelik önemli bir adım olarak görülebilir.

Araştırmada öğretmenlerin kendilerinin en çok sorumlu hissettikleri görevler arasında farklı eğitim kademesinde bulunan tüm öğretmenler tarafından “nöbet görevi” ve Anaokul öğretmenleri dışında “idarenin verdiği görevler” olduğu görülmektedir. Ayrıca, ortaokul ve lise öğretmenleri öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırmak, konuları yetiştirmeye ilişkin kendilerini daha çok sorumlu hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin en çok bu görevlere ait kaygı yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Nöbetleri sırasında istenmeyen bir olayın yaşanma olasılığı ve idarenin verdiği görevleri zamanında teslim edememe kaygıları mesleklerinin gerektirdiği eğitim-öğretim sürecine yönelik görev ve sorumluluklarının önüne geçtiği söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusunun Can'ın (2009) öğretmenlerin öğrenme ve kendilerini geliştirme isteklerinin yüksek, fakat bu yönde davranış gösterme sıklıklarının düşük olduğunu ortaya koyan araştırma bulgularıyla açıklanabilir. Öğretmenler diğer sorulara verdikleri cevaplara baktığımızda öğrenci odaklı çalışmalarını etkin bir şekilde gerçekleştirmek istedikleri halde resmi prosedürlerden bu yönde davranış gösterememeleri söz konusu olmaktadır. Öğretmenler bu çerçevede araştırmada yer alan sorumluluklarının çok olduğunu bunlardan bazılarının sınırlandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle de tüm eğitim kademesindeki öğretmenler ilk başta nöbet görevi onu izleyen evrak işlerinin sınırlandırılması gerektiğini, bazı öğretmenlerde eğitim ve öğretimin dışındaki tüm görevler ve öğrencileri ilgilendiren görevlerin dışındaki tüm görevlerin sınırlandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca anasınıfı ve ilköğretimdeki öğretmenlerden bazıları da öğrencilerin öz bakımları ile ilgilenme konusunda sınırlamalar getirilmesinin çalışmalarında daha verimli olmaları için önemli olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu konuda Eraslan ve Aycan (2008) tarafından yapılan araştırmada okulda en fazla teneffüs saatlerinde kazaların meydana geldiği bu açıdan teneffüs saatlerinde kontrollerin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenler tarafından okullardaki nöbet görevinin gereksiz olduğu bu görevin okullarda “özel güvenlik personelinin görevi olması gerektiği”ni ifade etmişler ve öğretmenlerin çoğu ders performansını düşürdüğü ve iş yükünü artırdığını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler ise öğretmenlerin güvenlik eğitimi almadığı ve bu görevin hukuki bir boyutu olmasından dolayı, nöbet görevini gereksiz olarak

ifade etmişlerdir. Gündoğdu ve diğerlerinin (2015) yaptıkları çalışmada da benzer şekilde araştırmaya katılan öğretmenler okullarda güvenlik personelinin olması ve kendilerinin nöbet tutmamaları gerektiğini, nöbet görevleri süresince üzerlerinde çok fazla sorumluluk olduğunu belirtmişlerdir. Yine Ayyıldız ve Akın (2016) araştırmalarında öğretmenlerin bir kısmı nöbet görevinin sadece öğretmenlere bırakılmaması gerektiğini ifade ederken bir kısmı da bu görevin sadece öğretmenler tarafından yapılması gerektiğini açıklamışlardır.

Son olarak araştırmada öğretmenlerin okul yöneticilerinin kendilerini değerlendirirken hangi çalışmalarını göz önünde bulundurmalarını istediklerini ortaya koymaları beklenmiştir. Öğretmenler bu konuda yöneticilerinin özellikle en fazla sınıf yönetimi, alan yeterlik düzeyi, onu dersi planlama, uygun metaryal ve kaynak seçme düzeyi, takip ederken en az törenlere katılım ve kıyafetlere uyma düzeyi ve öğretim sorunlarını çözme düzeyine bakmaları gerektiğini söylemişlerdir. Farklı eğitim kademelerine göre anaokulu öğretmenleri çoğunlukla öğrencilerle ilgilenme, sınıf yönetimi ve alanda yeterlik düzeyine bekilmesini, ilkökul ve ortaokul öğretmenleri araştırma yapma, kitap okuma ders planlama uygun metaryel seçme ve sınıf yönetme ve alan yeterliliğini, lise öğretmenleri ise ders saati içinde görevini yapma, öğrencilerin başarı düzeyleri, ders planlama, uygun metaryel seçme ve sınıf yönetimi ve alanda yetrlik durumuna göre yöneticilerin değerlendirme yapmalarını beklediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, önemli gördükleri görev ve sorumluluklarla karşılaştırıldığında önemli olanın öğrenci odaklı kazanımların sağlanması olmasından dolayı değerlendirme kriterleri ile uyumlu olduğu söylenebilir. Yönetmelik gereği okul yöneticilerinin öğretmenleri değerlendirirken gözetmeleri gerekenler; ders planları, değerlendirmeler, eğitim çalışmaları, öğretmenin diğer çalışmaları, öğretme/öğretim araç, gereç ve teknolojileri, öğrenciye değer verme rehberlik yapma, özel alan ve içerik bilgisi, bireysel özellikler ve öğretim durumlarıdır (MEB, 2011). Gravells (2012), tüm öğretmenlerin bilgilerini, tutumlarını, becerilerinin farkında olup genellikle değişime tabi olan mevcut mevzuat ve düzenleyici kurallar hakkında iyi bilgi sahibi olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Etkili bir öğretmen, öğretimin, okul gününün sorunsuz geçmesini ve tüm öğrencilerin kaliteli

bir eğitim almasını sağlamak için birden fazla rol oynaması gerektiğinin farkında olmasıdır.

Araştırma sonuçları dikkate alındığında, eğitim-öğretim sürecinde öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ait düzenlemelerin uygulayıcı olan öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde yeniden gözden geçirilmesinin gerekli olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin rolü ve sorumlulukları çok yönlü, çok disiplinli ve çok boyutlu olmuştur. En önemli toplumsal görev ve sorumluluk olan çeşitli mesleklerle insan gücü yetiştirmek öğretmenler tarafından gerçekleştirilir. Öğretmenler, eğitimde bir dizi temel sorumluluğu yerine getirmek zorundadır. Bilgi o kadar hızlı çoğalıyor ve bazı teoriler, kavramlar o kadar hızlı bir şekilde güncelliğini yitiriyor ki tüm konu alanlarında bilgi ve bilgi patlaması yaşanıyor. Bu yüzden gelişmelere uygun olarak öğretmenlere ait görev ve sorumlulukların güncellenmesi gerekmektedir. Bunlar, öğretmenlerin daha yüksek entelektüel çaba göstermelerini ve hazırlık yapmalarını gerekli kılmaktadır. Tüm bu durumlar karşısında öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının sınırları öncelikler doğrultusunda belirlenmelidir. Öğretmenlerin sorumlulukları öğrenci odaklı olarak öğrenciler için programlar tasarlamalı ve öğrenme deneyimlerini planlamalı ve organize etmeli öğrenciler için programların uygulanması: hizmet sunumu yapmalı, öğrenci ilerlemesini değerlendirmeli, raporlamalı ve kaydetmeli, öğrenciler, aileleri, okul ve bölge personeli için destekleyici ortamlar geliştirmelidir.

Görevleri ise, eğitim politikası, prosedürleri ve yönergeleri çerçevesindeki faaliyetlerin, öğrencilerin başarılı olmasına katkı sağlayacak gerekli koşulların sağlanması için il ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve Milli Eğitim Bakanlığı ile çalışmalar yapılması gereklidir. Sanatsal bir oluşum, iyi bir görev ve gerçeklerin benzersiz bir sunumu, iyi bir sorumluluktur.

KAYNAKLAR

- Ayyıldız, A. ve Akın, U. (2016). Okul güvenliğinin sağlanmasında nöbetçi öğretmen uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, January 11(3), 345-370. doi: 10.7827/TurkishStudies.9246
- Akkoyunlu, B. (1998). *Bilgisayar ve eğitimde kullanılması. Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.No:564, Ünite 1, Eskişehir. 9-10.
- Akkuş, Z. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 102-116.
https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/34109/makaleler/20/1/arastrmx_34109_20_pp_102-116.pdf adresinden erişilmiştir.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
<http://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura1993EP.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy in changing societies*. UK: Cambridge University Press. file:///C:/Users/Serdar-Pc/Downloads/Self-efficacy_and_educational_development.pdf adresinden ulaşılmıştır.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
<https://app.trdizin.gov.tr/makale/TWpZME5qazJOZz09/nitel-arastirmalarda-gecerlik-guvenirlik-ve-orneklemlerinin-buyuklugunun-belirlenmesi> adresinden erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 11.baskı, Ankara, 251-246.
- Can, N. (2009). Öğretmenlerin sınıfta ve okulda liderlik davranışları, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 385-399.(<http://sbe.gantep.edu.tr>),
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Steca, P.& Malone, P. S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*, 44(6), 473-490. doi: 10.1016/j.jsp.2006.09.001
- Çevik, B. (2010). *Müzik öğretmeni adaylarının müzik öğretimi öz-yeterlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. International Conference on New

- Trends in Education and Their İmlication (ICONTE):11-13 Kasım, Antalya-Türkiye. 701-707.
- Darling Hammond, L. & Bransford, J. (2005). *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do*. San Francisco: Jossey-Bass, 4.
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st century teacher education, *Journal of Teacher Education*, 57(3), 300-314. doi: 10.1177 / 0022487105285962
- Dewey, John (2010). *Günümüzde Eğitim*. Gençtürk, E.(Ed.). *Öğretmenlik Mesleğindeki Görev ve Sorumluluklar*.(s.151-153)içinde. (Editör: J. Ratner, Çev. Editörleri: B. Ata ve T. Öztürk). Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2.baskı.
- Delhaxhe, A.(Ed.) (2008), *Avrupa'daki Öğretmenlerin Sorumluluk ve Özerklik Düzeylerine ilişkin rapor*, EURYDICE(Avrupa Eğitim Bilgi Ağı) Avrupa komisyonu, haziran, s.41-50. (<http://www.eurydice.org>)
- Erden, M. ve Akman, Y. (2002). *Gelişim ve öğrenme* (11.Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi, 16.
- Esteve, J. M. (2000). The Transformation of the teachers' role at the end of the Twentieth Century: New Challenges for the Future. *Educational Review*, 52(2), 197-207.
https://www.researchgate.net/publication/282499682_The_transformation_of_the_teachers'_role_at_the_end_of_the_twentieth_century_New_challenges_for_the_future adresinden erişilmiştir.
- Eraslan, R, ve Aycan, S, (2008). Bir İlköğretim Okulu İkinci Kademe Öğrencilerinde Okul Kazası Görülme Sıklığının İncelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 2(1), 8-18.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tchd/issue/44443/550662>
- Fives, H. & Buehl, M. M. (2010). Examining the factor structure of the teachers' sense of efficacy scale. *The Journal of Experimental Education*, 78 (1), 118-134. DOI: 10.1080 / 00220970903224461
- Gravells, A., & Simpson, S. (2010). *Planning and Enabling Learning:in the Lifelong Learning Sector* (2nd ed.): Sage publucations ltd., 2. Baskı, Exeter.
- Gençtürk, A. (2008). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak
- Gotch, C. M.& French, B. F. (2013). Elementary teachers' knowledge and self-efficacy for measurement concepts. *The Teacher Educator*, 48(1), 46-47. DOI: 10.1080 / 08878730.2012.740150
- Gravells, A. (2012). *What is teaching in the lifelong learning sector*, SAGE yayınları, Learning Matters, Los Angeles,41-43.

- Gündoğdu, K. Saracaloğlu, A.S. Altın, M. & Üstündağ, N. (2015). *Okul nöbetlerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi: Problemler ve öneriler*, İlköğretim Online(PDF). 14(1), 276-294.
https://www.academia.edu/16689820/OKUL_NÖBETLERİNİN_ÖĞRETMEN_GÖRÜŞLERİ_DOĞRULTUSUNDA_İNCELENMESİ_PROBLEMLER_VE_ÖNERİLER adresinden erişilmiştir.
- Gür, G. (2008). *İlköğretim öğretmenlerinin öz-yeterliklerin yordanması üzerine bir çalışma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, ODTÜ: Ankara
- Koparan, Ş. Öztürk, F. & Haşıl Korkmaz, N. (2011). Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlik ve beden eğitimi öğretmeni yetiştirme yeterliliğinin incelenmesi. Ulusal beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Kongresi:25-26 Mayıs, Van/ YYÜ *Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 52-61. doi: 10.1501/Sporm_0000000322
- Keskin, E. (2006). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözüme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Denizli ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2011). *Öğretmen denetim rehberi*, Rehberlik ve denetim başkanlığı yayını. Ankara, 11-25
- MEB, (2016) Öğretmen görev ve Sorumluluklarına ilişkin Ortaöğretim yönetmeliği (Mad.86).
- MEB, (2017) Öğretmen görev ve Sorumluluklarına ilişkin İlköğretim yönetmeliği, (Mad: 64-71).
- Moir, E. & Gless, J. (2004). Quality induction: an investment in teachers. New Teacher Center. <http://www.newteachercenter.org/article-CCETQInd.html>, Erişim tarihi: 25 Aralık 2020.
- Özcan,M. (2011).Bilgi çağında öğretmen eğitimi, nitelikleri ve gücü bir reform önerisi, TED iktisadi işletmesi, 1.baskı, Ankara,18-20.
- Schunk, D. H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26(3-4), 207-331.
http://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/d_schunk_self_1991.pdf adresinden erişilmiştir.
- STEM(2017) *Öğretmen el kitabı*. MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü yayını.
https://scientix.eba.gov.tr/images/upload/Event_35/Gallery/STEM%20E%C4%9Fitimi%20C3%96%C4%9Fretmen%20El%20Kitab%C4%B1.pdf
- Türk Eğitim Derneği (TED). (2009). *Öğretmen yeterlilikleri*, TED Yayını, Ankara, 82-112
- TED (2018). *Öğretmenlik Meslek Kanunu Öneri Metni*, TED yayını, Ankara.
http://www.kamubiz.com/images/upload/ogretmenlik-meslek-kanunu-oneri-metni_1.pdf

- TEDMEM, (2014). *Öğretmen gözüyle Öğretmenlik mesleği*, rapor dizisi.3, Ankara, 23.
<https://docplayer.biz.tr/7687325-Ogretmen-gozuyle-ogretmenlik-meslegi-raporlar-dizisi.html>
- Türkoğlu, A. (2011). *109 Soruda Eğitim Bilimine Giriş*. İzmir: TEKNOFSET Matbaacılık, 43-54.
- Özcan, M. (2011). *Bilgi Çağında Öğretmen Eğitimi, Nitelikleri ve Gücü bir Reform Önerisi*, TED Publications, 1. Baskı, Ankara, 20-23
- Ülper, H.ve Bağcı, H. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine dönük öz-yeterlik algıları. *Turkish Studies*. 7(2), 1115-1131.
https://www.researchgate.net/publication/306203674_Turkce_ogretmeni_adayl_arinin_ogretmenlik_meslegine_donuk_oz_yeterlik_algilari adresinden erişildi.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(9), 1-16.
https://www.academia.edu/822299/Orta_ogretim_ogretmenlerinin_oz_yeterlik_algilari adresinden erişilmiştir.
- Victoria State Government (2017), Education and training Roles and Responsibilities Teaching Service. *Human Resources*, Last updated 22 August, 2-4.
<https://ncee.org/wp-content/uploads/2016/12/Vic-non-AV-8-DEECD-updated-Oct-2013-HR-Roles-and-Responsibilities-Teaching-Service.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Yaman, S. Koray, Ö. C. & Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(3), 355-366.
- Yıldırım, A.,ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 45-298
- Yurdagül, H., Erdem, M. & Seferoğlu, S. (2010). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine İlişkin Öğretmen Yetiştiren Kurumlardaki Öğretim Elemanlarının Görüşleri*, Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II, 16–18 Mayıs, 334-342.
http://yunus.hun.edu.tr/~sadi/yayin/UYYPSS2_Yurdugul-Erdem-Seferoglu_OgretmenYeter.pdf adresinden erişilmiştir.

ORCID

Vicdan ALTINOK <https://orcid.org/0000-0002-9189-8068>

SUMMARY

Purpose

This study aims to create a framework for teachers' duties and responsibilities, which are thought to have an important effect on the success of teachers in educational institutions in a certain period of time or as a result of their studies. It is thought that by determining the limits of the duties and responsibilities of teachers, it will be a guide for teachers and decision makers by creating awareness about the roles required by their profession. This study, by evaluating the negative and positive factors in the teaching process, reveals their thinking about the roles and responsibilities of teachers who will educate the individuals of the future, and their perceptions about what should be the duties and responsibilities of according to them.

Method

In this study, qualitative research method was preferred as it was aimed to investigate a phenomenon in detail with its own reality due to its nature. The research design was determined as a phenomenological approach. The study group of the research consists of 25 teachers in kindergarten, primary school, secondary school and high schools in Adana, Ankara, Iğdır, Van, Bursa in the 2019-2020 academic year. Semi-structured data collection tool developed by the researcher was used to determine teachers' perceptions of their duties and responsibilities. For the internal and external validity of the data, besides expert opinions, participant confirmation, long-term interaction and direct descriptions were also used to increase validity and reliability.

Findings

In the study, firstly, teachers' opinions about the research content were taken in order to determine their pre-learning about their duties and responsibilities determined within the framework of laws and regulations and their expectations for their own perceptions. It is seen that teachers have pre-learning about their duties and responsibilities in laws and regulations. It is seen that they mostly emphasize their duties related to seizures and teaching. It is seen that among the most important duties and responsibilities of teachers, they give priority to the elements that should be gained in the process of educating students, rather than their work in laws and regulations. A significant number of teachers stated that restrictions should be made regarding the keep watch duty and paperwork they have to do, and even these responsibilities should be removed. Teachers used sentences stating that their administrators should evaluate themselves within the framework of the regulations in laws and regulations within the framework of their own duties and responsibilities.

Result and discussion

According to the results of the research, it can be said that the most important task of the teachers is to fulfill the goals related to their field. Because it is seen that a significant portion of the teachers included explanations related to their branches. It should not be overlooked that teachers who saying that they want to do their profession with a focus on students must have a certain competence in fulfilling these responsibilities. In the studies conducted on teacher competencies, it was observed that teachers assess themselves as competent in various subjects. (Gotch & French, 2013; Gür, 2008; Üstüner, Demirtaş, Cömert, & Özer, 2009; Fives & Buehl, 2010). In the study, it is seen that "keep watch duty" and "duties assigned by the administration" are among the duties that teachers feel most responsible for. This situation reveals that teachers mostly experience anxiety about these tasks. In Ayyıldız and Akın (2016) research, some of the teachers stated that the keep watch duty of should not be left only to teachers, while others stated that this task should only be done by teachers. Considering the results of the research, it reveals that it is necessary to review the regulations regarding the duties and responsibilities of teachers in the education and training process within the framework of the opinions of teachers who are practitioners. The boundaries of teachers' duties and responsibilities should be determined in line

with priorities. Teachers' duties and responsibilities should be organized in a student-oriented manner.

Ek:1. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 12.05.2020-E.54141

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Sayı : 91610558-604.01.02-
Konu : Değerlendirme ve Onay

Sayın Doç. Dr. Vicdan ALTINOK
Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Başkanlığı - Öğretim Üyesi

Araştırmacı grubu Vicdan ALTINOK'tan oluşan "*Farklı Eğitim Kademelerindeki Öğretmenlerin Görev ve Sorumluluklarına İlişkin Algıları*" başlıklı araştırma öneriniz Kurulumuzun 09.05.2020 tarih ve 05 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

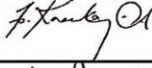
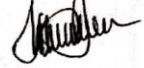

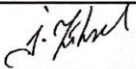

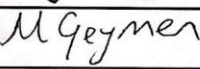

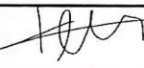
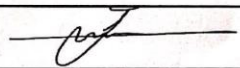
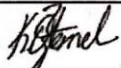
Çalışmanızın, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Kurul Başkanı

Araştırma Kod No: 2020-247

Ek: 1 Liste

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU KATILIM LİSTESİ	
TOPLANTI TARİHİ : 09.05.2020	TOPLANTI SAYISI : 05
ADI - SOYADI	İMZA
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA Başkan	
Prof.Dr.C.Haluk BODUR	
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	KATILAMADI
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Prof.Dr.Gülay BAYRAMOĞLU	
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ	
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Doç.Dr.Nihan KAFA	
Doç.Dr.İlyas OKUR	
Doç.Dr.Kemal ÖZTEMEL	
Doç.Dr.Necdet KARASU	KATILAMADI

